

Misszió volt számára ez a film

Vörös Eszter videokamerával a kezében járt a Nobel-díjas Gabriel García Márquez nyomában Kolumbiában

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Nem azzal kezd, amit várok tőle, hogy a Száz év magány valósággal megbabonázza. Nem is azzal, hogy a dél-amerikai írók a kedvencei, sőt még azt sem hallom tőle, hogy élete nagy álma az volt, hogy személyesen is megismerhesse a mágikus realizmus mesterét, a széppróza egyik legjelesebb képviselőjét, Gabriel García Márquez. Vörös Eszter karibi világotutazása és lenyűgöző filmje, A Nagy Parranda a zenéből indul.

Ő sem ismer lehetetlent. Megtanult spanyolul, tangót játszik bandoneonon, salsát táncol, a szíve pedig újra és újra visszahúzza Dél-Amerikába. Az ottani kultúrát esszenciálisan szívta magába. Márquezhöz azonban nem az irodalom vezette, bár minden művét olvasta, regényei magával ragadták. Elsőként a Szerelm a kolera idején. A nagynénjétől kapta ajándékba, valamikor a kilencvenes évek első felében. Nagyon nagy hatással volt rá. A leginkább mégis a zene különböző ágai foglalkoztatták. Tizenéves korában a jazz bővületében élt. Később a világ-, majd a latin-amerikai zene felé fordult. Márquezhöz is a zene révén került igazán közel. Egészen pontosan: a rövid, de annál fajsúlyosabb történeteket magába sűrítő vallenato sodorta felé. Ehhez persze kellett a regényei is, főképp az író önéletrajza, az Azért élek, hogy elmeséljem az életemet.

„Egy nemzetközi kulturális újságírói ösztöndíjpályázatra figyeltem fel csaknem tíz évvel ezelőtt. A zene és a populáris kultúra, azon belül a karneval volt az alaptema. A riói után a barranguillai karneval a második legnagyobb, oda szölt a meghívás és Cartagenába. Izgatott ez a világ, Menni akartam. Az alapítványt, mai neve Fundación Gabo, 1995-ben maga az író hozta létre »falak nélküli iskolaként«. Az igazgatója közeli barátja volt Gabriel García Márqueznek, de az ottani irodalmároktól, zenészekről is azt hallottam, hogy Gabóra is – Latin-Amerikában ugyanis röviden csak így emlegetik – a kolumbiai populáris kultúra, s főleg a zene, a dalban továbbadott történet

Jaime García Márquez Vörös Eszter kamerája előtt az alapítvány épületében

volt mély hatással. Nekem akkor még fogalmam sem volt arról, hogy mi is az a vallenato. A szó megmaradt bennem, de az, hogy ennek mekkora jelentősége volt García Márquez életében, az nem. Inkább a karneval és a különböző zenei stílusok érdekelték. Hogy ez lett a filmem egyik fő vonala, az egy folyamat eredménye. Bár a következő utam során, 2014-ben is sokat hallottam a vallenatoról, és készítettem is egy fontos interjút egy vallenato zenész-komponistával, aki aztán az egyik főszereplő lett, igazából csak a 2017-es forgatás során merültem el benne, amikor eldől, hogy a fő koncepció a zene köré épül majd.”

Első kolumbiai útját megelőzően Vörös Eszter többször is járt Dél-Amerika egyes országaiban. Zenét gyűjtött Kubában, zenét tanult Argentínában, volt Braziliában, Panamában, Uruguayban.

„Közgazdasági egyetememet végeztem, az elején marketinges voltam, a zenei újságírást mellékállásban csináltam, majd a National Geographic-nál dolgoztam. Írtam, szerkesztettem. Utána kerültem a Népszabadsághoz, ahol a videóoldal készítésével bíztak meg. Azért hagytam ott a lapot, hogy a zenére fókuszálhassak.

A kolumbiai ösztöndíj ehhez képest váratlanul jött. Nem voltam Márquez-szakértő, pláne nem irodalmár, sőt az ottani zenének olyan bennfentes ismerője sem, csak volt egy általános tudásom a latin-amerikai kultúráról. A táncokról is, mert tangót és salsát is régóta táncoltam. De amint kijutottam Kolumbiába, hirtelen minden García Márquezzel szőtt körülöttem. Szerencsés voltam, mert megismerkedtem az egyik testvérével, néhány barátjával, és megéreztem az általa megteremtett és megörökített világot, életének fő színtereit. Nagyon erős késztetés támadt bennem mindjárt a legelején, hogy videósként megosszam ezt másokkal.”

Kolumbia sokáig veszélyesebb volt, mint Dél-Amerika többi országa. Korábban, s főleg egyedül oda nem is mert volna elutazni. Érdekelte, régóta vágyott oda, vonzotta a Száz év magány „Macondója”. Zenés videósként vagy videós zenészként akarta bejárni az országot. Márquez életének három fontos kolumbiai helyszíne egymástól teljesen különböző város, állítja.

„Cartagena nagyon jellegzetes, koloniális város. A spanyol hódítók erős befolyása alatt állt. A tengerpar-

ton hatalmas várfal veszi körül, így védekeztek a helybeliek a kalózok támadása ellen. Az első benyomásom az volt, hogy itt megállt az idő. A régi városrészt egyszerűen gyönyörű. Szinte odatapad az ember, nem tud elszakadni tőle. Kicsit odébb, a fél-szigeten már felhőkarcok merednek az ég felé. Aki igazán meg akarja ismerni a várost, az a szegényebb negyedeket is felfedezi. Nem kell hosszasan utazni az elképzelhetetlen

„García Márquez három hűgával és az egyik öccsével is sikerült találkoznom. Sok időt töltöttem velük, főleg az öccsével és az ő családjával.” Vörös Eszter

gazdagságból a döbbenetes szegénységbe. Káprázatos színeivel azonban így is beszippant a hely. Az óvárosban szinte megelevenednek Gabo regényei, a Szerelmeiről és más démonokról vagy a Szerelm a kolera idején. Baranquilla a karibi térség legmodernebb városa, óriási szellemi pezsgéssel. Tipikusan az a hely, ahol fel kell fedezni a szépet. Egyébként átlagos latin-amerikai nagyváros. A Száz év magánybeli Macondo egy része a régi Baranquilla is, mondják. Ott él a legtöbb értelmiségi. Ez a város a hódítás után épült, tehát nem koloniális. Az őslakosok mellett elég népes az itt letelepedett arab, zsidó és más kisebbség. Aracataca kisváros. Van egy hangulatos főtere, egy folyója, sok utcája pedig nincs lebetonozva. Ha esik az eső, bokáig ér a víz.

A film címében is szereplő parranda ez egész régióra jellemző. Zenés partit jelent. Olyan összejövetelet, ahol vallenato-dalokat énekelnek zenészek kíséretében. Iszogatnak, beszélgetnek, énekelnek. Vagy a már meglévő dalokat, vagy az ott, helyben születőket. García Márquez imádta a parrandákat. Nagyon szeretett szórakozni, táncolni, énekelni. Rengeteg inspirációt merített az ott hallott történetekből.”

Hat évig dolgozott a filmen Vörös Eszter. Olyan az egész, mondja, mint

egy nagy, virtuális parranda. Mindenki mesél, énekel benne, történeteket tudunk meg az íróról, és végig az az érzés a nézőnek, hogy egy váratlan pillanatban maga Márquez is feltűnik valahol. Hogy ott járunk a nyomában, vagy ő követ bennünket észrevétlenül, hogy apró jeleket küldve végigvezessen élete egykori helyszínein. Nem egész hetven perc a film. De utána még száznegyven perccel gondolatban vele tölt az ember.

„García Márquez három hűgával és az egyik öccsével is sikerült találkoznom. Sok időt töltöttem velük, főleg az öccsével és az ő családjával. Mind-egyiküknél szembeötlő volt, de főleg Jaime, az öccse emlékeztet rá nagy szeretettel. Egy Nobel-díjas író hírneve akár árnyékot is vethet a család többi tagjára, de Gabo imádta a testvéreit. Ahol lehetett, segített rajtuk. Köztük is van író, de nehéz lehet kiemelkedni egy világszerte elismert báty mellé. Ez mégiscsak különleges helyzet. Amennyi előnnyel jár, annyi hátrányt is jelent. Jaime nagyon kedves ember. Megszokta már, hogy mindenki Gabóról mesélteti. A történetmesélések során néha el is sírták magukat. Nagyon közel vittek a családi kötelékhez, a legendáriumhoz. Margot nevű hűgáról, akivel közös volt a gyerekkor, García Márquez a Száz év magányban is ír. Róla mintázta a földévrő Rebeccát, mivel Margot tényleg marékszámra ette a földet. Nagyon erős, megrendítő élmény volt számomra, hogy ott ült előttem a Száz év magány egyik szereplője. Nem is tudtam, hogy találkoznunk fogok vele. A véletlennek köszönhetően, hogy ő is ott volt, abban a lakásban, ahol a másik hűgát kerestem.”

Márquez szülői háza, ahol gyermekként a legtöbb időt töltötte, Aracatacában áll, de ma már múzeum, és nem úgy néz ki, mint akkoriban. Teljesen felújították. Az író gyermekkori játszótársával járt ott Vörös Eszter, filmje egyik főszereplőjével.

„Ma már mások a ház arányai, de az elosztás alapvetően a régi maradt. Nincs tele személyes tárgyakkal. Inkább az volt a cél, hogy a hangulatot, a közeget reprodukálják, hogy a látogató el tudja képzelni, hogyan élt a család annak idején.”

A Nagy Parranda – Történetek Gabriel García Márquezzel című rendkívül értékes alkotás jelenleg arra vár, hogy felfedezzék. Magyarországon már díjazták az Országos Függetlenfilm Fesztiválon. Alkotójának elsődleges célja az, hogy sokakhoz eljusson a film. Olyanokhoz is, akik csak most fogják megismerni a Nobel-díjas író.

„Nekem misszió, hogy ezt a filmet elkészíttem. Végig független voltam, mindent egyedül csináltam, még producerem sem volt. Az utolsó másfél évben lett egy új stábotag Másik János személyében, aki a film zenéjét komponálta, és az alkotási folyamatban is részt vett. Nyitott vagyok a televíziós és más csatornák felé, de számomra fontos, hogy olyan helyre kerüljön, ahol érték, amit képvisel. A film már elérhető az interneten. Három nyelven, angolul, spanyolul és magyarul tekinthető meg, mindössze egy mozzigetjéért, a Vimeo nevű filmes oldalon. Mindig két lépéssel gondolkodom előre, aztán kiderül, hogyan tovább.”

A szerző a Vasárnap munkatársa

Margarita García Márquez, a Száz év magány Rebeccája

(Fotók: Vörös Eszter archívuma)